

Mej pastirji.

(Spisal Janko Barlè.)

„Ne, palice svoje ovčarske
Za žezlo kraljevo ne dam,
In rajši ko krone cesarske,
Cvetice na glavi imam.“
S. Gregorčič.

aj je prijetnejšega, kakor je pastirsko življenje? Brezskrbno, veselo živi pastirček v vedno zelenej naravi. Kaj brigajo njega druge stvari, katerih ne umeje? On skrbi le za svojo živinco, prepeva prekrasne narodne pesni, poslušá lepe pripovedke, igra se pastirske igre in peče, kadar je čas, krompir in turšico. Kaj hočete več?

Tudi jaz sem bil pastir in po večkrat se spominam veselega, pastirskega življenja. Saj mi ni manjkalo ničesar.

I.

Najraje smo pasli doli na Kališči. Kališče je precej močviren kraj, doli pod našo vasjó, vendar raste tamkaj še dosti dobra, sočnata trava. Tu smo zato najraje pasli, ker se nas je tukaj največ zbralo. Posedali smo v kolobar ter odločevali, kaj naj bi se igrali. „Jedni hoteli so se „prasičati,“ drugi hoteli so se „brúfljati.“ Zmagali so naposled óni, kateri so se hoteli prasičati. In počeli smo se.

Vže od popreje imeli smo skopano okroglo, precej veliko jamo, katero smo zvali „kotlom.“ Malo dalje od kotla je imel vsak pastir svojo jamico, a ta se je zvala: „maslo.“ Vsak je imel tudi kljúkasto palico: „kojáčo,“ a „prasíca“ je bila okroglasta kvrga. Dobiti smo morali pa tudi „gonjača,“ kateri naj bi prasíco gonil. Metali smo zato vsak svojo kojáčo nazaj čez glavo, čegava kojáča je bila najbližja kotlu, óni je bil gonjač.

Gonjač je zagrabil prasíco in jo vrgel proti kotlu, rekoč:

„Prasíca priporočéna,
V kotel zavržéna!“

a mi smo jo morali s kojáčami prestreči in odbiti. Če jo je kateri odbil, potem smo jo smeli vsi udariti in jo še dalje od kotla odstraniti, če je ni pa nobeden odbil, moral se je najpoprej gonjač prasíco dotakniti, potem še le smeli smo mi po njej udrihati, če se je pa kateri zmotil in jo poprej udaril, potem je bil on gonjač. Samó trikrat smel je gonjač prasíco proti kotlu zagnati. Če je ni, ko jo je trikrat vrgel, spraval v kotel, smel je prasíco samó po zemlji proti kotlu poditi. Pa vsaki je moral svojo kojáčo v maslu držati, zakáj, če je gonjač svojo kojáčo utaknil v maslo, kjer ni bilo kojáče, postal je óni drugi gonjač. Večkrat je kateri prasíco takó udaril, da je daleč v kako grmovje odletela, potem je moral gonjač reči:

„Staro maslo!
Koji kaže,
Trikrat maže!“

in takrat je smel vsak svoje mesto zapustiti in prasíco loviti. Vender slabo smo pomagali gonjaču. Še jo je vsaki, kdor je prasíco našel, še dalje zagnal, samó, da se je revni gonjač še bolj utrudil. Zato se je često kateri tudi uprl, da ne bode več prasíco gonil, vendar gorjé mu! Položili smo vsi svoje kojáče čez kotel, v

katerega smo dejali prasico, a na kojače položili smo upornega gonjača in se mu posmehavali, češ, da pišeta valí . .

Večkrat se je pri prasičianji kaka nezgoda pripetila. Včasih je bila komu kojáča predolga in mesto po prasici, udaril je po nosu svojega soseda. To je bilo potem joka, prepira, pa tudi krvi. Pa tudi prasica je kdaj svoj pot zgrešila in se v čegavo glavo zaletela, da je bilo joj! . . .

Gotovo je vže nekaj posebnega bilo, da smo se naveličali prasičati in začeli kako drugo igro. Največkrat smo se „brúfljali.“ V bližnjem gozdíči narezali smo si stelje, takó da je imel vsak po deset jednako velikih, ravnih steblic, katere smo zvali „brúflje,“ a vsi skupaj smo imeli še kralja, ki je imel zgoraj tri roglje in pa kraljico, ki je imela dva. Vse skupaj zložili smo na dlan in jih hitili (vrgli) v zrak, potem jih pa prestregli na drugej strani roke. Če sta ti ostala na roki kralj in kraljica, bilo je pet bruffjev tvojih, če pa samó kralj, bili so tvoji samó trije. Če ti je pa na roki ostalo neparno število bruffjev, smel si jednega vzeti. To igro ponavljali smo večkrat, vsaj ni bilo nobenega razbitega nosú, največ, če smo se malo pokregali.

Pa tudi drugih iger imeli smo dosti. Kdo bi je vse naštel in opisal? Večkrat smo se še celó tako v naše igre zamislili, da nam je živina v kvaro šla. To je bilo potem krega domá, včasih je še celó palica pela.

Tudi se nam je večkrat kaka nezgoda pripetila, ko smo v gozdu pasli. Gozd je velik in prostrán in živina se je kaj hitro po njem razíšla, posebno po letu, ko so muhe hude. Mi smo se pa kakor po navadi po svoje zabavali, takó, da je mnogokrat večer še prehitro prišel, a živina je bila vsa rastrkana po gozdu. To je bilo tékanje in vpitje po gostem grmovji! Pa večkrat je bilo še vse iskanje zamán. In zgodilo se je le prerado, kar pravi prelepa národna pesen:

„Sijaj, sijaj solnee,	Solnee zvečer doli grem
Oj solnee rúmeno,	Pastirei jokajo,
Kakó bom s'jalo solnee	Domóv bi radi gnjali
K' sem silno žalostno.	Pa črede nimajo.“

II.

Kako se veseli kmetič plodne jeseni! Pozabi na svoje žulje, pozabi na muke, katere je prestal, veselo gleda poljske pridelke, katere mu je Bog stokrat blagoslovil. Ne manje od kmeta veselé se jeseni tudi pastirji. Po drevji rumení okusno sadje, a na polji zori krompir in debeljača. To je veselje pastirjem! —

Bili smo zopet doli na Kališči. Živina se je mirno pasla, a mi smo imeli vsak svoje opravilo. Cerkvenikov Tine in Šaškov Janez sta odšla v bližnje smrečje, da nabereta nekaj suhljadi. Sajétov Tone je odšel po stroke, kolikor jih je zado-stovalo našemu društvu. Mihaljev Jože je ostal pri živini, a jaz sem odšel na našo njivo, da nakopljem krompirja. Vsak je svoje opravilo točno opravil in kmalu je plapotal ogenj v naši sredini. Oj to smo nakladali in pričakovali veselega trenutka, ko bomo naše stroke položili na žrjavico. In res, kmalu je vsak svoj strok obračal na žrjavici. To je pokalo debeljačino zrnje! In ko je bil strok pečen, hajdi z njim v travo, da se malo ohladi, potem pa po njem kakor za stavo.

A krompir se ne speče tako hitro. Najprej smo ga položili na žrjavico, da se malo zapeče, potem smo ga povse v žrjavico zagnili. Čez kakę četrt ure po-

gledali smo, kaj je z njim, mnogo je bilo vže pečenega, vender je moral kak debeljak še po drugič nazaj v ogenj. Ipak je bil skoraj ves pečen.

— Tone, zdaj nam pa jedno povedi! — rekel je Šaškov Janez Sajatovemu Tonetu, ko smo mirno okrog vže skoro pogašenega ognja sedeli.

— Res Tone, povej nam jedno! — zakričali smo vsi Tonetu.

— Ne vem nobene več! branil se je Tone.

— Kaj bi ne vedel? Veš kaj, óno nam povej o Palčku, katero si óni dan povedal — rekel je Mežnarjev Tine.

— Dobro, dobro, óno naj pové! — kričali smo mi.

— Bodem jo pa! — dejal je ponosno Tone, razpoknil pečeni krompir in počel takó-le:

— Svoje dni sta živela bogat mož in žena, katera nista imela nobenega otroka, da-si ga sta zeló želela. Vedno sta Boga prosila, naj bi jima dal otroka, če tudi bi ne bil večji, kakor palec. Bog jim je naposled vender želje izpolnil in jima dal sina, kateri pa ni bil večji od palca, zató so mu tudi rekali Palček. Še ko je bil dvajset let star ni bil mnogo večji od palca. Neki dan je njegov oče nekaj tesal. Palček prišel je k njemu in ga poprašal, kaj dela. — „Zibelko ti tešem, zibelko, ti poníglavček,“ odgovoril mu je oče. „Vže dvajset let si star, pa si še vedno tako majhen.“ Palček se razjezi in reče očetu: „Zibeli mi pa vender ne bodete tesali, nè, če sem ravno majhen. Ženil se bodem ženil in nobene druge ne vzamem kakor kraljevo hčerko!“ — Vsi so se Palčku smijali, še celo kralj, ko ga je za njegovo hčerko prosil. Ali Palček le ni miroval, zató mu je kralj zapovedal (bilo je ravno po zimi), da naj očetovo hišo izpremeni v grad, okolo katerega bode vrt poln najlepšega sadja. Palček je hodil še zmiraj v tistej srajčici, katero je na krstu imel, zató je bil še nedolžen. Odšel je tedaj na svoj dom in lepo Bogá prosil, da bi se zgodilo, kar mu je kralj zapovedal. Bog mu je prošnjo precej uslišal, ker je bil še nedolžen. Kralj se je zeló čudil, ko je videl, da je Palček njegovo zapoved izvršil in mu še zapovedal, naj poleg vrta napravi prekrasen vinograd, poln zrelega grozdja. Tudi to je napravil Palček z božjo pomočjo. Zdaj mu je kralj moral dati svojo hčerko, dal mu je pa še dragocen prstan. Ko je pa Palček ta prstan na roki vrtil, postal je prekrasen mladenič in je peljal kraljčino k poroki. Po poroki je bila velikanska svatba, na katerej sem tudi jaz bil in tako pil, da mi je še zdaj jezik moker.

— Dobro, dobro! — kričali smo vsi Tonetu, ko je prenehal.

Ogenj na našem ognjišči je vže ves pogasnil. Tudi zlato solnčece odpeljalo se je vže davno za goré. O pólumraku odrinili smo, prepevaje národne pesence, domóv in odšli k počitku. Kmalu nas je zazibal sladek spanček v svoje naročje, a sanjali smo izvestno vsi ó srečnem Palčku in njegovej srajčici.

* * *

Leta hitro tekó. Preteklo jih je vže precej od óne dóbe, ko sem še gonil na pašo. In vender nisem še pozabil ónih srečnih, zadovoljnih dni, katere sem preživel mej pastirji na paši. Kaj mi je bila znana takrat pokvarjenost in zlóba sveta? Mogoče bi bil bolj srečen, da sem tamkej ostal. Kdo ve? . . .